

Megjelenik minden csütörtökön. — Előfizetési ár: egész évre 4 frt. fél évre 2 frt. negyedévre 1 frt. — Hirdetések ára: 4 hasábos petit sor 8 kr. Az előfizetési pénzeket a Szent-István-Társulat igazgatóságához, a kéziratokat a lap szerkesztőségéhez (IV. Lövész-utca 13. sz.) kérjük küldeni.

Budapest, 1882.

26. szám.

Junius 29.

ÖRÖMDAL

Főmagasságu

SIMOR JÁNOS

bibornok hercegprímás

NEGYEDSZÁZADOS PÜSPÖKI JUBILEUMÁRA.

(1882. junius 29.)

»Eccle Sacerdos Magnus!«

SZELID mosolylyal, égi szent kegyeddel
Tekints le ránk ma s ihlesd ajkaink,
Az égi Honba szíveink emeld fel.
A hő imadás szellem-szárnyain:
Hogy hódolattal, méltó kegyelettel
Zengjen dalunk ma a lant búrjain . . .
Oh! nézz le ránk ma — és a szent varázs nő
Tekintetedtől égi Dal-Királynő!

Emeld, emeld az égi Hon körébe
A hódolatkész gyermek-szíveket:
Mert úgy lesz csak hű ajkaik zenéje.
Titkos varázsszal ha Te ihleted,
S az égi sphaerák bájjonába térve
Zenghet csak lantunk méltó éneket . . .
Csak ott, a hol a Látnokok honolnak,
Hódolhatunk híven a Bíborosnak.

A hol a milljók hálás imája
Örömkönyt fakaszt az ég szemén:
Mint Józsuanak egykor bűv-szavára
Megállt a nap az ég kerületén,
Állj meg Dicső ott, hol az égi pálya
Sugára hí s a bíboros erény,
Állj meg egy percze — s nézz a földi honra,
Hol az öröm milljók könnyeit ontja!

Dicső Napunk! — — Ki lángtekintetteddel
Aszályt hozsz a hitlenség völgyire,
Míg sugarad, mely rény-gyümölcsöt érlel,
Az üldözött Hit könyét törli le,
Ki betekintesz üdvre keltő fénynyel
A hit-közönynek éjsötétibe:
Dicső Napunk ma, anytiak szavára,
Állj meg — és nézz: le ünneplő Hazádra!

Erényid éke, mely a mitra fényét
 Bíborsugáros diszszel körzi be,
 A »hét halom«-ról kelve ma Eléd lép
 Te, Tiarának törhetlen Hive,
 Minden halomról egy sugárt hoz — és szét
 Törődve tün fel hétszinü ive:
 Huszonötévek éke: diesszivárvány,
 Mely kel Föléd ma Róma ősi várán!

A hármás bérez szentelt tövéről mely jő,
 Az ezredéves Hunnia szava,
 S örömsugára, mint királyi felhő
 Glóriját hoz Rád, nagy Bíborsra ma,
 És e sugár hű, hódolatra keltő,
 Melynek sohasem lesz alkonyulata:
 Örömtekintet hálakönybe rejtve,
 Hazád jutalma annak Legnemesbje!

És míg szemén ez egyik jó Anyának
 A néma ékesszólás gyöngye ül,
 Kitarja keblét, honnan egykint szállnak
 Jó gyermeki ma csüggedetlenül.
 S mi mondhatatlan volt Anyjok szavának,
 Ők mondják azt el hódolatjelül:
 Eléd sietnek, nézz le, nézz le rájok:
 Hisz érted száll az Éghez ma imájok!

Itt jönnek, messze hagyva földi honjuk
 A tudományok múzsalányai,
 Oly ékes, tiszta, tüde pálmalombjuk,
 Mely ápoló kezek közt hajta ki.
 S mi védte fagytól, szélről: Helikonjuk
 Őket Eléd ma hűn bocsajtja ki:
 S a Pázmányi kegy méltó Mesterének
 Ma ők e lombból szép füzért kötének!

S a míg füzérjök érdemid havára
 Halhatlankát von híven, ékesen,
 A csüggedetlen ápoló Atyán ma
 Hálás szemekkel csüngve ide lemn,
 Mit régtől rejt a háláérzet árja,
 Feltör az ihlet a nagy lelkeken:
 Felkent művészek jönnek szép csoportba
 Dieskör varázsát hozva a Biborra!

S miként a tiszta égiboltu éjen,
 Ha felmosolyg a fejedelmi hold,
 Csillagmyrjád kel szép sugáru fényen,
 Hogy alig bírja már az égi bolt;

Csillagmyrjád kel a teltholdu égen,
 Hogy megesodálja e nagy fény-mosolyt:
 Tekintetét így Rád esodálva hordja
 A Jog, Igazság s az Erény csoportja!

Im! a koránynak bíboros sugára
 Harmattal mosva szép virágait,
 Ha felmosolyg az éjjelülte tájra,
 Hogy széjjel nyissa fejlődő bimbait — — —
 S tekintsetek e bíboros Atyára
 Kinek kegy-árja iskolákat nyit — — —
 Melyik hívebb e kettős fényalakban?
 Ama mulandó, vagy e Halhatatlan . . .

E honnak széles, ezredülte halmán
 Hálás öröme kel ma Hunnia,
 Tekintetével multadra utalván
 (Mert hát lehetlen szemet húnynia).
 Egy hont átrezgő hálászó kel ajkán,
 Mit Hozzád intéz »legelső« Fia:
 Milljók szívének öröme, imája,
 Ha szól a nemzet koronás királya!

Alantabb, lejebb — hisz a tenger mélyén
 Terem a gyöngy, a drága slegbeesés —
 Jönek könyezve s hű csoportjuk élén
 Egekbe szálló háláének esd,
 Kiket nem ismert senki más, kivévén
 Atyai szived, mely titokba les . . .
 Alantabb — itt a kín s nyomor ölébe
 Terem mitrádnak legszebb gyöngye, éke!

Várj még egy perczig — Ki a hit karjával
 Általólve tartod e hazát!
 Örül Ő is, — — ki Benned jó Atyát vall,
 Ki a Te Lányod s egyszersmind Arád,
 Előtted áll ma minden hű fiával
 Nézd csak e másik édes jó Anyát:
 Arczán öröm, szemében égi ihlet . . .
 Sion Anyánk ez, dísze Téged illet!

Nézd Őt és hallgasd; Ő szól leghivebben,
 Hallgasd ölében dalló gyermekit,
 Elédbe hozta, lángoló kegyedben
 Hogy megtanulják mi a rény s a hit,
 Hallgasd daluk meg, oly örülve lebben,
 Hallgasd a hála s öröm szózatit . . .
 Hallgasd a dalt, mely ajkainkon rezdül,
 És légy Napunk egy lételen keresztül!!

Kalocsay Alán.

Az evangéliumi jegyes.

— Beszély. —
(Folytatás.)

— Roszszul számítás; nagyon csalódnai fogsz benne és magadban.

— Hogyan gondolod?

— Te csufosan meg fogsz bukni a színpadon, ha úgy játszanál is, mint egy Kemble vagy Devrient. Van egy előítéletes vélemény, — én nem adok rá semmit, — ez fog végig üldözni. Nálatok eltörölhetlen jelenek nevezik.

— De művem nem fog megbukni.

— Sajnos, barátom! Az is. Pedig ez legjobb műved. Soha sem irtál még ilyent s nem is fogsz írni. Ebben érted el a zenithet. És mégis ebben fog elérni fátumod. Pedig tudhatod, hogy a művész életében az első bukás örökös esorba; azontúl már csak a hanyatlás következik.

— Nem fordulok vissza többé. Már késő van. Megmaradok utamon, bárhová vezet.

— Jó, csak azután meg ne bánd.

A két jóbarát elvált egymástól. Csáláry előtt lehetetlennek tűnt föl, hogy ő, kinek nevét annyi dicsőség között hangoztatták, kit még ellenei is kénytelenek voltak magasztalni, oly könnyen leszédülhessen azon magaslatról, a hová emelkedett. A szenvedély elvakította. Nem tudta, nem akarta hinni, hogy a közvélemény, mely eddig mindig megtapsolá, találjon okot az ellenkezőre. Pedig talált.

Az előadásra kitézött napon tódult a tömeg a színházba. Ha valaki megfigyelte volna e népet, nagy különbséget talált volna ez és azon nép között, mely Csáláry György eddigi sikereit tetszésével megteremté. Nem a műzsléses, előkelő s lelkesülő közönség volt ez, hanem valamely füresa keverék, melyet gúnyos káröröm s botrányszomj üzött oda, látni Csáláry Györgyöt — a színpadon.

Pedig nem volt ok a kárörömrre. Az első felvonásban, midőn Csáláry György a lámpák előtt megjelent s szavallatát megkezdé, oly kitörő taps keletkezett, hogy a esillárok kezdtek ide-oda hajlongani. Csáláry György arca felragyogott e sikerre, a fogadtatás annyira elragadta, hogy valóban művészi tüzzel és erővel szavalt. Midőn a színpalak közé lépett, egy sereg író, művész sietett kezét megragadni s üdvözölni őt nagy-szerű sikerében. Csáláry György azt hitte, hogy elérkezett élete legszebb napja. Szemeivel Csillaginét kereste, kivel a második felvonásban nagy magán-jelenete volt. A művésznő azonban még nem mutatta magát.

— Nos, mit mondtok?

— Nagyszerű vagy, György!

— Várjátok meg a második felvonás jelenetét, ott nem csak a költő fog beszélni. Ah! Egy világot érzek keblemen. Vérem forr; ereim feszülnek. Hiszen tudjátok, hogy a mit mondani fogok, — azt érzem is.

— Csak bírd magadon uralkodni és hallgass a sugóra.

A második felvonásban az a jelenet volt a mű fénypontja, melyben a darab hőse, egy fiatal költő, szerelmet vall egy művésznőnek. Legalább azt hitte Csáláry György. A jelenet a legpompásabban folyt. A

közönség még csöndben s feszült figyelemmel nézé a jelenetet. Csillaginé nagy művésznő volt, s elragadólag szavalt. Valamely édes báj, könyörgő bánat volt szavai-ban. Csáláryt egészen elszédíté, elkábitá e fenséges zene női ajkakon. Rákerült a sor. Elkezdé hosszú, szenvedélyes, kitörő díkezióját: kigyult szemei, reszkető ajkai oly hiven, oly természetesen, oly elragadón festék a szenvedély áldozatát, hogy a siker kimaradhatlannak látszott.

Az utolsó szavaknál, midőn az indulat már őrzön-gésbe esapott át, az egész színházban halotti csönd volt és csakis Csáláry György szenvedélyes szavallata volt hallható, egyszerre egy durva hang megszólal a karzatról:

— Jól érti a — mesterséget.

E közbekiáltás annyira zavarba hozta Csáláryt, hogy egy szót nem tudott tovább szaválni, s az izzadt-ság sűrű cseppekben hullott homlokáról.

— Hát kifogyott már a szusz? kiáltá ugyanaz a karzati hang ismét.

Abban a pillanatban kitörő gúnykaczaj, fütty, taps, püsszegés, láрма keletkezett. A közönség nevetett, ordított, sziszegett; a botokat a padlóhoz verték, éljeneztek és füttyöltek, tapsoltak. A botrány általános lőn. Csillaginé nem várta be jelenetének végét, hanem hangosan kaczagva elfutott. A hangosabb torkuak ujrázni akarták a jelenetet, mások siettek kifelé. A zaj, s láрма percekig tartott. Ha a püsszegés elhallgatott, újra rákezdtek a nevetést; elvégre a kétes harcban a nevetők pártja nyert előnyt. Olyan óriási hahotát kezdtek, hogy remegtek bele a színpalak. A rendező előjött s csöndet kért; arra még nagyobb nevetés keletkezett. Ujrázni kezdtek. A rendező könyörgött, hogy engedjék szóhoz jutni, annál inkább lármáztak. Valóságos nevetés-göres fogta el a közönséget. Mikor a rendező látta, hogy nem boldogul sem szép szóval, sem fenyegetéssel, — leeresztette a függőnyt.

Csáláry Györgyöt ájultan vitték el a színpadról.

Midőn felnyitá szemeit, kínosan sohajtott. Érezte, hogy megbukott ő is, darabja is.

Tehát mégis igaza volt Lándory Andornak. Van egy jobb vélemény, mely végigüldözi a hűtlent az életen.

Csáláry György az első kudarcz óta elvonult a világtól. Haza ment, bezárkózott szobájába s hetekig nem mutatta magát. A szégyen lelkét égette. Hogyan eljogott a közvélemény, midőn tudva lőn, hogy elhagyta jegyesét, hogyan magasztalták, dicsérték, midőn merészen szembe állott sorsával; akkor senkinek eszébe nem jutott vádat emelni ellene. Azt hitte, azt álmodta, hogy a világ tárt karokkal fogadja s hűtlenségét legkisebb bűnök tudja be. Hiszen sokan vannak, kik sorsát osztják, s kiket a látszat boldogoknak, elégedetteknek mutat, pedig azoknak egyike sem mérkőzhetik szellemével. Tehát mégis oly érzékeny lenne a közvélemény, hogy behatól a magán ember életébe, felkeresi, felkutatja jelleme titkos vétkéit, s megbélyegzi a világ előtt? Ki a magasból nyert áldást magának átokká változtatta át, ki azon magasztos nimbust, mely a társadalomban őt átölelve tartá, elcsesérlte szégyennel, csodálkozhatik-e azon, ha nem azok, kik még tegnap kalapot emeltek

előtte, de közönséges himpellérek, jogot éreznek arra, hogy megvessék? Tehát nem lehet eltörölni azon jelt, mely ifjúkori tiszta álmak epedő vágya volt, ama szelid igának emlékét, mely után sovárogyva gondolt élte verőfényes napjaiban? Tehát bűn az a világ szemében is, hogy hűtlen lón jegyeséhez?

E gondolatok, e töprengések lesujtják lelkét. Ekkor izléle meg szörnyű botlása első keservét. Szerette volna elaltatni lelkét, de az háborgó tenger volt, mely csak fensőbb parancsra nyerhet csillapodást. Ezen vigaszra már nem számíthatott. Megkezdődött keserű önmeg hasonlása. Míg jegyeséhez hű maradt, küzdelme, szenvedése egy martyr glóriáját adta neki: becsülést, tisztelést, minden nemes férfi kebel ezen egyetlen ambícióját, s öntudatának tisztasága édes, gyöngéd balzsam volt számára. Most mindennek vége van. A költő viruló babérjain férgék rágódttak, s szellemének fénye nem igazolhatta a világ előtt.

Csak egy vigasza maradt. A munka. Édes vigasz, nemes, tűrő lelkeknek; bátorít, felemel, folyton új reményt alkot, — edzi a jellemet; de keserű kenyér annak, kit az önvád sujt. Megvolt benne az égő vágy, haladni diéső útján, de kezdte érezni, hogy Isten elvette képzelme szárnyait. Nem volt többé a régi. Ismeretei elhomályosultak, képzelme lankadt, lelke esüggédtt lett. Hallgató barátai, a klasszikus korok drága könyvei elzárták előtte kincseiket. Nem értette, nem érezte többé őket. Iparkodott felemelkedni, és szárnya-szegeit hullott alá. Fellobogó képzelme, mely addig fénylett és melegített, parányi mécesé olvadt össze. Elvesztette lelke erélyét s ki magasztos eszmék önként elvállalt terhét viselni nem akarta, oda jutott, hogy általa megvetett szenvedélyek rabjává lön.

Az emberi lélek tulajdona, hogy végletes küzdelmek között vagy jobb utra tér, a mi ritka dolog, vagy vakon odaveti magát sorsának, a mi nagyon közönséges.

Csaláry György is azon gondolatra jutott, hogyha a világ őt kinevette, ő kineveti a sorsot. Játszsa le a szív nyomorult tragediáját s szakadjon meg büszkén szégyenében.

A mely napon megbukott Csaláry György a szinpadon, azon a napon megbukott Zergeváry gróf is. A jeles műbarátnak és gentlemannek hitelező: felmondta a szolgálatot. A hitelezők kerestek más urat, kit pénzeikkel boldogítsanak, a gróf pedig keresett egy golyót, melylyel megtalálta a boldogságot. Természetesen, hogy a dolgok ilyen fordulata következtében Csillaginének is kellett valakit keresni, ki őt boldogítsa.

Csak hogy keresni nagyon közönséges valami, ellenben találni nagy mesterség. A kiváló művésznőnek helyes tapintata, és ismert tájékozottsága volt azok megválasztásában, kik a művészetet pártfogolják; de azt is tudta, hogy bizonyos koron túl a jeles műbarátok el szokták veszíteni érdeklődésüket, nem annyira a művészet, mint a művésznők iránt. Ilyen esetben pedig legjobb, ha valaki előre biztosítja magát.

Csillaginének nagy számban voltak hódolói, bámulói. Három osztályba szokta őket sorozni. Olyanok, kik rajongnak a művészet után, s képesek áldozat

hozni; olyanok, kik szintén rajongnak a művészet után, de áldozatot legfeljebb tollukkal képesek hozni; végül olyanok, kik nem rajongnak a művészet után, nem is képesek áldozatot hozni, hanem hajlandók komoly lépésre. Az elsők teljesen elfogytak, a második osztálybeliek közül ki házias, ki garçon ember, de csak diésőségéből és téntábol él; a harmadik osztályból csak egyetlen egy volt komolyabb figyelemre méltó, — Csaláry György.

Igaz, hogy pénze nincs, de van esze. Költő, író; míg divatban van, kincsébánya. Azután a művészetnek ezer és ezer apró fogásai vannak. A művészet nagyokat teremt, fából is vaskarikát csinál. Egy ügyes művésznő divatba hoz egy színművet; divatba jött színmű pedig kész kapitális. Dupla tantéme jár érte, ha az író s művész egyetértenek.

Csaláry Györgyöt egy napon esöndes magányában egy illatos levelke kereste föl. A levelke Csillaginétől volt. Nagyon kábító volt a szaga és tartalma.

A művésznő szükségesnek látta jóvá tenni a minapi — hibát. Oly lépésre határozta el magát, mely a közvéleményt teljesen meg fogja nyugtatni. Ezen lépésről szeretne tanácskozni Csaláry Györggyel és pedig mielőbb; mielőtt tudni illik az ő szalonjaiba is betolakodnának holmi hivatlan vendégek.

Csaláry Györgyben már fogyatkozásnak indult a józan ítélőtehetség. Legalább már nem tudta azt, hogy vannak csillagok, melyeket szívesen látunk ragyogni, fényleni messziről, de nem kívánunk náluk melegedni. Ilyen csillagok egyike Csillaginé is, kit csak bámulni lehet ingyen, a többi már nem járja potyában, s nagyon vaknak kellene annak lenni, ki ott keresi a boldogságot, ahová félvilág jár azt elhordani. Csaláry György igen vak volt. Midőn elolvasta a levelet, fellélekzett, mint ki hosszú rabság után először jó tiszta levegőre. Azt hitte, a borus ég felhői szakadtak szét feje fölött s özönnel hull rá a fény és meleg. Sietett a derék művésznőhöz, ki őt szeretetreméltó nyájassággal fogadta. Ott aztán megalkudtak, ki mit ad egymásnak, kitűzték az egybekelés napját s Csaláry György kárpótlásul a nevezetes kudarczért büszkén diéselkedheték a világ előtt, hogy Csillaginé az ő felesége.

(Vége következik)

A zárda temploma.

Rajz.

Irta M. I.

Öt éve mult. Jól emlékszem, május utolsó napja volt. A leggyönyörűbb tavaszi napok egyike. A természet, mint a kaczer leány, felrakta minden ékét, minden cziczomáját, hogy hódítson: a csillogó napsugár, a fák kékesfehér virágai, a mámoros illatár, a smaragdszínű pázsit himezve kék ibolyákkal, tüzpiros szegfűkkel, sárga kankalinnal, mind megannyi csapda az ember szívének. De reám e báj, e szépség nem hatott, sőt némileg elviselhetetlennek tünt fel, kábítónak a virágillat, a napsugár kellemetlennek. Czéltalanul mentem tovább a hosszú vadgesztenye-sétányon, mely a vidék legszebb völgyébe vezetett. Fejem zúgott, kezem lázasan forgatta a sétabotot, lábaim elfelejték, hogy egy évig tanultak masirozni a budai vérmezőn s járásom kigyóalakot

öltött, mint a korhelyé, ki reggel szabadul ki a koresma gözéből. Mint a tenger vihartól zajló vizén, majd fehér majd piszkos-zöld hullámok kerülnek felszínre, úgy agyamban is a legkülönbözőbb gondolatok keringtek. Eszembe jutott a gyermekkor boldogsága; eszembe jutott: mily vidáman, megelégedetten nyargaltam nádparipámon, mily édes örömmel vesződtem óra hosszat egy-egy papirmalom elkészítésén, csak azért, hogy a patak árja azt elsodorja, mily vidáman ugrottam ki hajnal hasadtakor ágyamból, csak hogy a jó öreg plébánosnak ministrálhassak. Majd a válás a szülői háztól, anyám könyüi, atyám áldó jobbja s intó szava: szegyet ne hozz ősz fejemre; a nagyváros zaja, az előttem feltárult élet, az új gyönyörök, a játék-asztal, a színház, első szerelmem, majd a szenvedélyeiben kiégett szív fásultsága, boldogtalansága. Gondolatim tovább repültek, elvégezve iskoláimat, e városba jöttem, magammal hozva az egyetemről fényes diplomát s megkövült szívet, letarolt ifjúságot, élveken elfáradt lelket.

Csakhamar keresett ügyvéd lettem, ajtókilencsem a sok kliens izzadt kezétől rozsdásodott meg, kezemből reggtől estig seregett a toll, munkám volt elég, de szívem oly sivár, oly békétlen. Atyám anyámat követte a sirba a nélkül, hogy tőlük bucsut vehettem volna.

Tovább repül gondolatom: élém varázsolja Bellát, az igéző lánykát, ki ismét lángra gyújtá szívemet. Ismét forrott a vér ereimben, ismét kigyult a tűz szemeimben, új életre ébredtem, melynek ezéja volt Bella bírása. Bella vonzódott hozzám s egy év alatt nőm lett. Ismét oly boldog, megelégedett voltam, mint gyermekkoromban. — De gondolatim nem állnak meg, a mézes hetek elmúltak, néha-néha a házasság azur egére felhők vonultak; visszaestem régi szenvedélyembe, kártyáztam hosszú éjeken át. Bella szemrehányásokat tett, én indulatosan feleltem s a családi béke elrepült. Bella szeretett táncolni, szeretett volna bállokba menni, én megtiltottam, ő sirt, én érzéketlenül mentem a kártyaasztalhoz. Ez így ment félévig, míg egy napon Bella ismét a bálozással állt elő, én megtagadtam s hogy kikerüljek minden további esdeklést, rimánkodást, elutaztam. Visszatérve egy hét múlva, meghallottam, hogy Bella elment a bálba. Indulatrohamomban Bella előtt kinyilatkoztattam, hogy válnunk kell. Bella közönyösen felelte, ő nem bánja, már ő is gondolt erre. Gondolatom megállt, igen, hisz én tegnap tértem haza, tegnap határoztuk el az elválást. Bella most készül, rakos, s tán mire haza megyek, már üres lesz lakom, ő már eltávozik.

Most, most érzem, hogy szeretem Bellát, s tőle válni, ez elviselhetetlen lesz.

Ének s zene hangja ver fel gondolataimból s köti le figyelmemet. Hisz oly különös ének s zene ez! Nem olyan, minőt a színházban énekelnek a kifestett pacsirták, sem opera, sem tánczdal, még népdal sem. Mintha az egek nyíltak volna meg s az angyal-sereg szállt volna a földre, hogy itt énekelje el glóriáját, oly magasztos, szívhezható volt az ének.

Körütekintettem, azt hive, hogy phantasiám űz velem játékot. Balról a völgy ölén megpillantom a goth izlésű templomot s a hozzá esatolt zárdát. Minden illu-

sium szétfoslott. Hisz ez valami templomi ének! Gondoltam magamban, gúnyosan mosolyogva előbbi elragadtatásom felett. Tovább akarok menni, de valami ismeretlen erő visszatart. Ez a templomének oly bűvös syreni dalnak tünt fel előttem, mely ellenállhatatlanul vonzott s birt arra, hogy átlépjem a templom küszöbét. Beléptem a kised templomba s mint a kit villám sújt, megkövülve álltam meg: Hisz ez csoda! phantasiám nem hazudott, az ég nyílt ketté s angyalai e templomba gyűltek! Az oltáron ezer meg ezer gyertyácska csillogott s vetette fényét a virágokkal körülfont oltárképre, mely a leggyönyörűbb nőt, a szenteség, ártatlanság királynéját: Máriát ábrázolta. Az oltár előtt tán száznál is több fehér ruhás leányka, mind megannyi angyal, térdelt s az ő ajkukról szállt az a bűvös ének. A színes ablakokon átszivárgó s azok által ezer színe festett nap-sugár a lánykák selyem hajába, mint gyémántkoszoru fűződött, az áhitat tűzében kipirult, ártatlan arcok, csillogó szemek, összekulcsolt kezek, minden mozdulat tanusítá, hogy az ő szívek, lelkök távol jár e földtől, felszállt a gomolygó tömjénfüsttel az egekbe s most a gyönyör, az égi gyönyör tengerében uszik.

A kis templom zsufolva volt: mindenki térdelt, imádkozott. Előkelő, selyemtől, aranytól csillogó urihölgyek, szerény munkás nők, alma-piros arcú, izmos paraszt asszonyok, kopott kabátú férfiak, egy-két béna s vak koldus — tán egybeolvasztva szívöket az éneklő leányokéval, vettek részt az ő boldogságukban. E jelenet nagy hatással volt reám s jótékony benyomást tett beteg, felízgatott kedélyemre.

Ha itt volna Bella, kibékülék vele; — szólt valami bensőmben.

Ostobaság! gondoltam magamban, azon már nem lehet segíteni; nekünk válnunk kell, hisz Bella maga akarja.

Első meglepetésemből fölocsudva, a másikba estem. Előttem térdelt egy ifju házaspár: magas, büszke férfi s a kedves nő, városunk éke, legszebb hölgye. — Hogyan? gondoltam magamban, Kalandos Imre templomba jár s ott térdelve imádkozik? ő, a megye főjegyzője, a szabad nézeteiről elhírhedt világfi? még azt csak érteném, ha nejét elkisérné a templomig, de hogy oda ő is bemenjen, tán valami zsiros ruhás paraszttal érintkezék s ott letérdelve, fejet hajtson az, kinek fejét meghajolva még soha sem láttam, nem, ezt még álmodni sem mertem volna.

Elfelejtettem, hogy hisz én sem vagyok különb Kalandos Imrénél, engem sem láttak soha templomban, én tőlem sem hallottak soha még egy vallásos színezetű szót sem, s most én is itt, e varázs által lekötve dőlök az oszlophoz s tán imádkoznám is, ha nem felejtettem volna rég el az imádság-formulát, melyre jámbor anyám tanított.

Mintha kezeim reszkettek volna s szemembe könyek gyűltek, mit azonban a szokatlan tömjénfüstnek tulajdonítottam. Ismét csak Bella jutott eszembe. Miért is válok el tőle? ő szeret mulatni, én meg féltékeny vagyok. Ok ez arra, hogy szétlépjem a házasság kötelékét? Vagy én nem mulatok a kártyaasztalnál éjeken át? Igazságtalan voltam, ezt be kell ismernem, de, — de már nem lehet a dolgon változtatni. Miért

volt ő oly makaes, miért ment el a bálba, nélkülem, sőt engedelmem nélkül? Egy fiatal asszony férje nélkül s magányosan bálba megy! ez több a soknál! S úgy látszik, jól is mulatott, tán viszonyt is kötött valakivel, hisz az elválásról oly hidegen beszélt, mint előre kiesinált dologról.

Elhallgat az orgona, elnémulnak az ajkak, a fehér ruhás lánykák páronkint sietnek a templomból a kolostorba, a nép tódul az ajtó felé. Kalandosék is visszafordulnak s Imre csodálkozva tekint rám, míg neje mosolylyal viszonozza zavart üdvözlésemet. A templom ajtajánál megállnak s reám várnak. Nem menekülhetek már tőlük, pedig ily kellemetlen helyzetben még soha sem voltam. Kalandos szólal meg először:

»Nem tudom ugyan, mi szél hozott ide téged, kedves barátom, de azt tudom, hogy az én ittlétemen csodálkozol.«

Igenlőleg feleltem. Kalandos neje gúnyos mosolylyal szólt:

»Igen, mai napság esoda, ha a mi büszke férfaink átlépik a templom küszöbét: hála Isten, hogy Imrének büszkeségét megtörte a tavalyi eset.«

»Jaj de esacska vagy édesem, feleli Kalandos, még bizony az egész világ előtt kikürtölöd, hogy beöltözöm barátoknak.«

»Azt biz nem engedném meg, felelé nevetve neje, de Hamvas urnak csak elmondhatom megtérése történetét. Ő is fiatal férj, s a fiatal férjekre ráfér egy kis tanítás.«

(Vége köv.)

Tiz krajezár szeretet-adomány.

Bolognából herceg Salviati Scipiótól, mint az olaszországi katolikus congressusok elnökétől, az összes katolikus lapok szerkesztősegei a következő levelet kapták:

B o l o g n a, 1882. máj. 22.

»Mélyen tisztelt szerkesztő úr!

»Ide mellékelve van szerencsém néhány nyomtatványt küldeni, egy a mi nagygyűlésünkön kezdeményezett s IX. Pius sz. emlékének tiszteletére irányuló műre vonatkozólag. A kiengesztelés emlékjele ez, azon szentségtörő bántalmak ellenében, melyekkel a nagy pápa ravatalának a vatikánból a falakon kívül fekvő sz. Lőrincz bazilikába történt átszálltatása alkalmával, 1881. július 13-ka éjjelén, a holtest és a római pápaság folsége illették.

»E bazilika kriptájának, melyben a nagy pápa földi maradványai nyugsznak, tervezett nagyobb mérvű megújítására szólítjuk itt föl mindazokat, kik az egyházhoz és a szent pápa emlékéhez fiúi kegyelettel ragaszkodni büszkélkednek: és csak a józan ész szavát véljük követni, midőn felhívásunk közzététele s szándékunknak minél szélesebb körökben való népszerűsítése végett, minden ország katolikus sajtójához fordulunk; azon katolikus sajtóhoz, mely a nemes és kegyeletes czéloknek mindenha legbuzgóbb pártfogója s a melynek föllépésétől és ügybuzgó támogatásától a legfényesebb eredményeket várjuk azon győzhetetlen pápa megdicsőítésében is, ki az egyház és a társadalom legszentebb érdekeiért annyi bátorsággal és oly sok hosszú éven át törhetlenül küzdeni meg nem szűn vala.

»Az tehát, miért jelenleg m. t. szerkesztő úr önhöz fordulni bátorkodom, az, hogy sziveskedjék becses lapjában ügyünk-

ről ismételt szólni, 25 centesimi áldozataikkal részvételre buzdítván és ösztönözvén a katolikusokat; tudtván egyuttal, hogy adományokkal nem csak a szentemlékü IX. Pius és az apostoli Szék diésőségét mozdítják elő, hanem hogy egyszersmind maguk és családjaik részesülnek mindazon szent misék lelki előnyeiben is, melyek e czélra havonként állandóan bemutattni fognak.

»A mi az adományok gyűjtését s az aláírásüvek elhelyezését illeti, ez tán legezészerűbben, ha ön is úgy találja, becses lapja szerkesztőségében s oly más helyeken eszközölthetnék, melyek a ft. egyházi hatóság beleegyezésével s a helybeli katolikus társulatok egyetértésével erre legalkalmasabbnak találtnak.

»Kérem továbbá t. sz. úr, sziveskedjék engem nagy becsült lapjának azon számaival, a melyekben a dologról emítés tétetik, megtisztelni, hogy e számokat levéltárunkban elhelyezve, mint fáradozása és szíves részvétele hálás emléket s mint a szep-lőtelen fogantatás és a Syllabus pápája iránti ragaszkodása és kegyelete tanubizonyosságát továbbra is megőrizhessük.

»Ki is a legmélyebb tisztelettel maradtam a m. t. szerkesztő urnak.

Legalázatosabb szolgálja

Herczeg Salviati Scipio, elnök.

Casoni Ker. János, titkár.«

A melléklet, melyre a nemes herceg levele vonatkozik, így hangzik: »Tiz krajezár szeretet-adomány legyen mintegy végső adója a szentemlékü IX. Pius pápa iránti fiúi kegyeletnek a július 13-iki szentségtörő merénylet jóvátételére és a szeretet és köztiszteletnek minden időre terjedő tanúsítására.

»IX. Pius pápa kijavította a város falain kívül fekvő sz. Lőrincz bazilikát, bevégezetlenül hagyva az alsó templomot, melybe temettetni kívánt. — A Gonviselés hű fiaai számára lát-szott föntartani ez alkalmat lelkesedésök és tiszteletök kimutatóására. — Czélba vesszük bevégezni a javításokat, és alapítványt tenni 12 sz. misére, melyek évenként minden hó 7-ikén mutattnak be a Mindenhatónak a nagy pápa lelkének nyugalmaért és az adakozók vagy a tőlök ajánlott személyek segélyezéséért.«

Midőn ezen felhívást közzéteszük s mélyen tisztelt olvasóinkat hozzájárulásra felkérjük, részünkről az adakozást 2 frankkal megnyitjuk.

Az adományokat nyilvánosan fogjuk nyugtatni s annak idején rendeltetése helyére eljuttatni.

T Á R C Z A.

A pálosok Magyarorszáiban.

[Folytatás]

Ne keressük a pálos-rend gyökerét idegen földön, se alapítójául idegen hon szülöttjét ne mondjuk; e szép növény egészen a magyar ég aljálatt született és terebélyes fává növekedett, és mi magyarokul büszkék lehetünk reá, hogy a magyar nemzet — ha már eszménynek nevezik némelyek a szerzetes életet — nem volt annyira érzeményszegény, hogy a magasabb eszmény iránt nem birt volna érzéssel; büszkék lehetünk reá, mert épen a pálosrendnek keletkezése hazánk földjén a magyar nemzetet solidaritásba hozza Európa többi keresztény népeivel; mert míg az egyház Európa majdnem minden nemzetének kebelében birt a jámborok nemes egyesüléséből származott szerzetes renddel: Mária országa — Magyarország — sem maradhatott terméketlen földnek Isten mezején. A hon, mely egy századnak lefolyta alatt három szentet mutathatott fel fejedelmeinek sorában, melynek

bércei a különféle szerzetek nagy számmal lévő kolostoraiban felhangzott szolozsmák zengedezésétől viszhangoztak; melynek renetegeit szent életű remeték népesítették meg: nem lehetett el a nélkül, hogy élő hitbuzgalmának jeléül szerzetes társulatot elő nem hozott volna.

A XIII. század kezdetén, éppen azon időben, mikor assisi szent Ferenc és szent Domonkos Rómában megjelentek, hogy III. Inceze pápánál kérelmezzenek az általok alapított szerzetes rendek helybenhagyásáért és megerősítéséért, lobbant fel a magyar egyház kebeléből azokéhoz hasonló fényugár, mely ama kettőnek nem igen engedett fényben és szentségben, e fényugár a magyar egyház egén a »remete szent Pál rendje« volt. Keletkezése mintegy a nap keltéhez hasonlít, mert valamint a nap először is a hegyek csúcsait piritja meg és csak azután lassan-lassan terjeszti ki világát a völgybe: úgy a pálosok szentsége is először a hegyeket, a reneteg erdőket árasztotta el fényével s csak későbbben szálltak alá a völgyekbe, hogy lássák az emberek tetteiket és dicsőítsék az atyát, ki mennyekben vagyon. A pálosok kezdetben a vadont, az erdőket keresték fel, hogy ott a bűnbánat legszigorúbb tűz-próbái által magukat a közellenség elleni csatára edzzék. De bármily vastag szikla, bármily sűrű erdő rejté is el őket az emberek szemei elől, szent életök sugarai áthatottak azokon keresztül is. A jámbor, vallásos, hívő nép figyelmét a szent életű atyák ki nem kerülhették, és az élet különféle viszonyaiban nagy számmal kereste fel őket tőlök tanácsot kérendő; főképen a pécsi egyházi megyében lehettek a hegyekben lakó remeték nagy számban, kiknek hirt a pécsi püspök: Bertalanhoz is eljutott. Ez részint azért, nehogy valami ámitók a népet megcsalják, részint a remete-élet iránti előszeretettől vezettetve, öreg kora daczára kiment a szomszéd hegyekbe, ott a barlangok lakóit felkereste, velők szóba bocsátkozott. És a hír ez egyszer nem volt hazug hír. Bertalan püspök nem ámitó, szenteskedő férfiakat talált a hegyekben, hanem buzgó, szent életű, kezök munkája után szigorú életet élő remetékre akadt. Életmódjuk annyira megtetszett a püspöknek, hogy azt nem csak helyben hagyta, hanem felkérte őket, lépjenek testvérületbe és az általa építendő zárdába vonuljanak, hogy így míg egy részről saját lelkök üdvét együttesen munkálnák, másrészlől példájok által másokéit is előmozdítsák. Nem igen tetszett az ajánlat a jámbor atyáknak, kik távol az emberek társaságától, a legszigorúbb szegénységgel párosult munkával foglalatokodva, csendes, nyugodt életet éltek vala, de utóbb sokan közölők, engedve a püspök kérésének, az ireghi hegyen Patacs mellett Baranya megyében épített zárdát elfoglalták 1215-ben. ¹⁾ Bertalan püspök a következő életrend megtartására köte-

»Bertalan Isten kegyelméből pécsi püspök a patacsi remetéknek üdvözetet.«

Legkedvesebb testvérek! Akarjuk, hogy közösen együtt lakjatok házatokban, kezeitek munkája és jövedelme után éljetelek szerényen és mértékletesen, a templomokat szorgalmasan látogassátok; egyszerű és az alázatosságot külsőleg is hirdető, állásokhoz illő ruházatot viseljetelek, az egyház Canonjait és határozományait (decreta) szorosán tartsátok meg; ájtatos és erényes

¹⁾ »Anno Domini MCCXV. regnante serenissimo Principe Andrea secundo, Filio Belae tertii et Patre S. Elisabeth Reverendus in Cristo Pater et Dominus Bartholomaeus Episcopus Quinque-Ecclesiensis vitae Eremiticae zelator praecipuus propius obtutibus perspicuus in vertice montis possessionis Patach de sua mera et libera permissione quam plures solitarios convenisse, eisdem quoddam monasterium ad honorem S. Jacobi Apostoli construi fecit.« Fehér: »Codex Dipl. Tom. III. Vol. I. pag. 170.

lezé őket:

életben gyakoroljátok magatokat és nem csak ti magatok feddhetetlenek legyetek, hanem másoknak jó példával járjatok elő, hogy így az Istennek tetsző és kedves szolgálatot tehessetek, a vezeklő és másoknak megtérése által magatoknak jutalmat szerezzetek az égben... És e módon törekedvén tökéletességre, minden cselekedeteiteket u. m. az imádságot, az elmélkedést, az olvasást, az éjjelezést és böjtölést, a szent gyakorlatokat (exercitationes) kézi munkáitokat és minden külső és belső éltetek módját e szent cözúra irányozzátok, hogy így az örök bölcsesség szeretetére könnyebben juthassatok el, a mi Urunk Jézus Krisztus által, ki titeket minden vezeklő cselekedeteikben megvizsgálni kegyeskedjék. ¹⁾

A patacsi kolostor igen szép tájékon feküdt és a régenten Irugh, most szent Jakabnak nevezett hegy közepét foglalta el. Most három helység körzi hegyágát; az egyik a kolostor alapítása idejekor is létezett Patacs, másik a későbbben közvetlenül a kolostor alatt épült Iregh, és végre Sz.-Jakabfalva. Ide szokott a pécsi közönség, gondjait elüzendő, szórakozás végett most is kirándulni. A zárdá udvarának közepén lévő kutról több monda él a nép ajkán.

A hegy, melyen a zárdá épült, a Stajersországból kiágazó, dobriai hegysorhoz tartozó ágak egyike és Pécs mellett keletnek és északnak tartván, előbb sz. Jakab, utóbb Mecsek nevet kap.

A szent Jakab hegység hajdan iroghi és patacsinak is nevezetett. Ezen neveket vegyesen összevissza használják — különféle évszámokkal az írók. Mecsek hegyág tövében Kővágó-Szöllős falu fekszik, és Fényes Elek azt jegyzi meg erről, hogy »itt is pálos-rendi zárdá létezett felséges kertekkel és tavakkal, de a rend eltöröltetése után a pécsi káptalan azt, miután kőborlók tanyájává vált, széthányatta.« Fényes Elek nem adja urát állításának és miután az általa jelölt zárdá nyomaira a régi oklevelekben sehol se akadunk, valószínű, hogy a patacsi zárdával téveszti össze.

A patacsi zárdá volt alapköve tehát azon háznak, melyen a magyarországi pálos-rend épülete emelkedett.

A pálos-rend alapítása tágasabb értelemben innen datálható. Volt közös lakházok, voltak rendszabályaik, volt rendes főnökök, csak még a pápai megerősítés hiányzott. Igaz, hogy a niceai zsinat egyik határozománya szerint a püspökök is megerősíthettek kisebb vallási testvérületeket — congregationes religiosae — de ezek azon ország, vagy tartomány határain túl nem terjedhettek, míg a pápa által megerősített szerzetes-rendek az egész világra szóltak. És így nem hibázunk, ha azt mondjuk, hogy a pálos rend már innen számíthatja éveit. ²⁾ A rend azonban ekkor, úgy szólván még csak vajúdsában volt, terv, mely csak utóbb valósult meg teljesen. A patacsi zárdá szűk falai közé szorítva a testvérület létének kifejlesztésével küzködött, azért itten töltött élete sem az egyházra, sem a nemzetre nem birt befolyással, s így a történetírónak sem nyújt valami érdekes feljegyezni valót.

Bertalan püspök atyai gonddal és szeretettel örködött a jámbor atyák fölött. Sokat mulatott körükben s mintegy első főnökévé lett a testvérületnek. A zárdá lakóit fiai gyanánt tekin-

¹⁾ Koller: »Historia Episcopatus Quinque-Ecclesiensis« tom. II. pag. 16.

²⁾ Tévedett tehát Bonfini, mikor azt állítja, hogy a pálosok I. Róbert Károly alatt jöttek Magyarországra és e király építette az első zárdát számukra; azért kiált fel az ősz Eggerer — pálosrendű író — »Falsum est nos in Hungariam venisse, cum illa nostrae religionis natale solum sit, et velut mater nos genuerit.« »Fragmen panis corvi.« 126. lap.

tette és azért nem is látta szükségesnek a zárdának adományozott javakat a püspökéitől elv拉斯ztani, hanem azokat közösen kezelte, miáltal halála után a testvérület ügyeit nem kis zavarban hagyta. Bertalan 1250 körül halt meg, és a testvérület ügyeinek vezetését Antalra bízta, ki így a pálos-rend második főnökévé lett.

Antal teendőinek legelsője gyanánt tekintette, hogy a kormányára bízott testvérület lételét biztosította, azért folyamodott Achilleshez, ki Bertalant a pécsi püspöki széken követte, eszedezvén: »miszerint a kisdéd nyáj fölötti gyámnok-ságot elfogadni és a testvérületet a tyai gondja alá fogadni kegyeskedjék.« Finom előérzettel belátta ő, hogy a zárda veszélyes helyzetbe jöhetne azon esetre, ha a pécsi püspöki székre oly egyén emeltetnék, ki a remeték iránt nem nagy előszeretettel viseltetik. Azért, miután Bertalan — mint mondók — a patacsi szerzeteseket fiainak tekinté és a nekik adományozott birtokot a magáétól el nem választotta, arra kérte a gondos és előrelátó főnök a püspököt, hogy a növekedő társulatnak javait biztosítsa, nehogy idővel a testvérület jövedelemforrások hiányában feloszoljon. A pécsi püspök hajlandó volt ugyan Antal kérését teljesíteni, szükségesnek tartotta azonban előbb öntapasztalás útján a szerzetesek életmódjáról tudomást szerezni: miután pedig látta buzgalmukat, ájtatosságuk és példás életüket: nyilvános oklevél által meghatározta, kijelölte a szerzetesek birtokainak terjedelmét s így a zárdát ez által minden későbbi igaztalan zaklatás ellen biztosította.¹⁾ Ez ügynek befejezése után Achilles püspök nem sokára meghalt s kevés időre Antal is jobblétre szenderült, — 1250-től 1252-ig kormányozta a rendet, — kinek helyébe János atya lépett, ki ugyanazon ügyben László pécsi püspöktől, Achilles utódjától, új oklevelet nyert (1252-ben), melyben a testvérület először nevezetik »remete szent Pál szerzetének« bár e név már ez előtt is élt a nép ajkán.²⁾ És itt állapondjunk meg egy kevéské s fordítsuk figyelmünket más vidékre.

(Vége következik.)

A csodálatos szentség az ágostai sz.-kereszt-templomban.

Ágosta városában ez idén is (május 11-én), mint minden évben, nagy fényvel és pompával ülték meg a »Csodálatos szentség« ünnepélyét. Évszázadok óta tartatik Ágostában ezen ünnepély május 11. napján, s tart nyolcz napig. Az első napon impozáns körmenetben vonul végig az ezrekre menő zárán-doknép a város főbb utcáin; s e nagyszerű menet diadalutját képezi a »Csodálatos szentségnek«, mely ezen alkalommal mennyezet alatt, számtalan áldozártól körülvéve, vitetik a celebranstól.

Ezen magasztos ünnep, melyre már az előtte való napon özőnlenek az ájtatoskodók a vidékről, történeti alappal bír. — Ugyanis a meglevő írott okmányokból a következőket tudjuk e hagyományos ágostai ünnepélyről:

Az 1194-ik évben egy ágostai nő szent áldozáshoz járult az ottani szent-kereszt-templomban. A mint az áldoztató pap az

¹⁾ Koller: »Historia Episcopi Xunqve — Ecclesiensis« Tom. 2. pag. 139—140.

²⁾ A pálosok »Eremitae S. Crucis« névvel is fordulnak elő az oklevelekben, noha legelőször a László pécsi püspök és János patacsi zárdafőnök közt 1252-ben kötött birtokrendező szerződésben »Eremitae Ordinis S. Pauli« nevezetnek. Gentilis bibornok, a pápa követe, 1308-ban »Eremitae S. crucis« névvel illeti őket; XXII. János pápa 1323-ban Magyarország püspökeihez a pálosok ügyében írt levelében őket mind a két néven nevezi: »Dilecti filii et fratres S. Pauli primi Eremitae, alias dicti: de S. Cruce in Eremo.«

Úr szentséges testét nyelvére teszi, a nő néhány pillanat múlva a szent ostyát kivieszi a szájából, haza viszi és viaszban eltéve, magánál rejtgeti magánájtatosság czéljából.

Őt egész éven át tartogatta magánál e nő a szent ostyát; s ezen idő után, lelkiismereti furdalásoktól gyötörtetve, fölfedezte az egész dolgot gyóntatóatyjának Bertholdnak, ki a sz.-kereszttemplomnál prépost és lelkész volt; s egyszersmind átadta neki a kis szelencét, melyben az Úr szentséges teste viasz közt elhelyezve vala. A mint Berthold a viaszt szétválasztja, nagy ámulatára látja, hogy a sz. ostya vérpírosan és hasonlóan az emberi húshoz feléje sugárzik. Legott térdre borul és imádja a nagy csodát; mert ilyenek tartja az Úr sz. testévé átlényegült ostyának illetén elváltozását, s mivel különben teljes hitelt kell adnia az önvétkét töredelmesen bevalló asszonynak. — Az akkori ágostai püspök, névszerint U d a l s k a l k, szintén azon meggyőződésre jön csakhamar, hogy itt egy valóságos csodával és pedig igen nyilvánvaló s a legritkább nemű csodával van dolga; s a csodálatos szentséges ostyát fényes körmenetben önmaga viszi át a székesegyházba.

Keresztelő sz. János nyolczada alatt e csodálatos sz. ostya isteni tisztelet közben az egybegyűlt összes ájtatoskodók szemeláttára dagadni kezd és nagyobb terjedelmet nyer olyannyira, hogy az azt körülvevő viasztól egészen elválik. — Egész Ágosta csodálkozik és imádja ezen újabb nagy csodát, a csodálatos szentséget — Erre a sz. ostya, ugyancsak ünnepélyes körmenetben, a sz. kerestről nevezett városi templomba vitetik és ott az odaváló rendi kanonokok őrizetére bízatik, kik is 600 éven keresztül éber gondallal őrizték a csodálatos kincsét és időről időre a hívő népek imáadásra tették ki. Századok folyamán új kísérletek és vizsgálatok tétettek e »Csodálatos szentséggel«, — a mint aztán egyszerűen, kiválóan, nevezték — és mindannyiszor valami új csoda által mutatta ki az édes Jézus az oltári szentségben, isteni erejét és hatalmát. Így pl. az előbbi században is.

Hiteles okiratok tanubizománysága szerint nincs talán csoda, mely fényesebben és minden kétséget kizárólag, nyilvánvalóbban volna bebizonyítva, mint a sz.-keresztű »Csodálatos szentség« csodája! Számtalan csodáról tanúskodnak ezen okiratok, s annál több csoda él a nép ajkán. Így, hogy csak egyet említsünk, a hírneves H o l z h a u s e r B e r t a l a n is tapasztalta e »Csodálatos szentség« csodatevő erejét.

Holzhauser Bertalan Langenauuban született, Ulm mellett 1613-ban; tanulmányait Nürnbergben és Ingolstadtban végezte, és papi pályára lépve, 1639-ben áldozárrá szenteltetett. — E buzgó szolgája az Urnak különösen arról nevezetes, hogy ő volt az első, a ki egy nagyszerű eszmét fogant és azt keresztül is vitte. Ugyanis a kath. papság a vallásújító, forradalmi s egyéb mozgalmak folytán igen meglazult fegyelmében s ennek folytán tekintélye is súlyedt. A papság emelésére, tehát Holzhauser egy róla elnevezett intézményt létesített, mely arra czélzott, hogy a lelkészkedő vidéki papság közt közös, együttes életet honosítson meg. — A Holzhauser-intézmény csakhamar hódított és áldásos befolyással volt a papság életére Tirolban, a bajor egyházmegyékben, a Rajna mentében. Holzhauser mint író is szép nevet vívott ki magának, s ő maga jegyezte fel s örökíté meg irataiban a csodálatos eseményt, mely vele történt.

Ugyanis a 17. század derekán iszonyú pestis dühöngött azon a vidéken, a hol Holzhauser akkor (Bingen-ben, Hessen nagyhercegségben, Rajna mellett, a híres órómai B i n g i u m) plebános volt. A hű pásztor nem hagyta el szorongatott nyáját a

 Folytatása a mellékleten:

vész idején, de sőt most tünt ki leginkább buzgósága s bámulatos önfeláldozása. — Éjjel-nappal osztogatta a haldoklók szentségeit híveinek, de még a vidékebelieknek is, kiket a fekete halál szeme láttára tizenkint ragadozott: s ő bátran szembezállt a halál e rettentő angyalával: de végre — nem csoda — őt magát is megragadta a fekete pestis, s oly dühvel támadta meg életerejét, hogy végperce alig néhány óra alatt elközeledettnek látszott s ő már-már visszaadandó vala nemes lelkét Teremtőjének. Ekkor hírtelen észbe jön a »Csodálatos szentség« az ágostai sz.-kereszt-templomban. Ehhez emeli tehát lelkét az iszonyú haláltusában és segítségül hívja az édes Jézust e »Csodálatos szentségben.« És mi történik? Egyszerre csodálatos módon feltűnően jobban érzi magát, s a következő pillanatban megszűnik a haláltusa, új életre ébred! s rövid idő múlva teljesen távozik tőle a fekete halál s ő újra legjobb egészségben teljesíti önfeláldozó nemes feladatát. — Ezt az esetet ő maga s a vidéken mindenki valóságos csodának tekintette, mivel a számtalan megbetegedés közt egyetlen gyógyulás sem történt, hanem a pestis majdnem kivétel nélkül halálos kimenetelű volt.

A római pápák számos különös bucsuengedélyekben részesíték azokat, kik az ágostai »Csodálatos szentség« ajtatosságában részt vesznek. Így IX. és XII. Ince, XIV. Benedek és VI. Pius pápák.

Dezseő.

 Előfizetési felhívás. Bizalommal kérjük tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésök f. évi június végével lejár, hogy megrendeléseiket a „Katholikus Hetilap“ 1882. július—decemberi második félévi folyamára is megújítani méltóztatnának. Előfizetési díj: félévre 2 frt; negyedévre 1 frt. Az előfizetéseket kérjük a Szent-István-Társulat igazgatóságához (IV. Lövész-utca 13.) czímeztetni. — Miatán még néhány teljes számu példánnyal rendelkezünk, egész évre is elfogadunk megrendelést 4 frtjával. Budapest, 1882. június 13.

Ágoston Antal szerkesztő.

RÖVID HIREK.

* **Legfelsőbb adományok.** A király ő Felsége a regöli r. kath. apáczaárda építésére 200 frtot, a turi g. kath. templom befejezésére 200 frtot, a nagy-mogyorósi gör. kath. templom építésére 100 frtot, a négerfalvi templom befejezésére 100 frtot adományozott magán-pénztárából.

* **Simor János** bibornok herceg-primás ő eminentiája ma június 29-ikén üli huszonöt éves püspöki jubilaumát. Nem fényvel, nem ünnepélyek közt; csendes magányban mond halát a Mindenhatóknak kegyelmeért, melyben őt részesítette. De ezen csendes magányban megült jubilaumnak annál nagyobb fényt kölcsönöz azon két nagylelkű, valóban fejedelmi adomány, melyekkel az ország első főpásztora, a katolikus egyház magyarországi feje, ezen alkalmat megörökítette. Huszonötévi főpásztorokodása a nagyhorderejű alkotások, a valóban fejedelmi adományozások és jótékony alapítványok szakadatlan láncolatát képezi. Ki tudná elősorolni részletenkint azon óriási összegeket, melyeket ezen idő alatt a közjóra, egyházi és hazai czélokra, a nyomor enyhítésére oly bő kézzel adakozott! Esztergomi érsekké történt kineveztetésének évfordulóján évenkint százezrekre menő alapítványokat tesz, s csak a jelen év elején is több mint száz ezer forinttal biztosítja az általa nagy költséggel épített és föl-

szertelt leánynevelő intézeteket — és ime pár hónappal reá püspöki jubilaumának emlékét legjobban úgy véli megörökíteni, hogy szülővárosa iránti hű szeretete és ragaszkodása jeléül Székesfehérvár sz. kir. város árvái részére állítandó árva ház szükségleteire száz ezer forint alapítványt tesz, s a nagyszombati társas káptalan részére szintén száz ezer forintot ad alapítványképen.

Az egyház bíboros főpapja és rendíthetlen hive, a hazalánglelkű, hű fia, a keresztény katolikus nevelésügy nagylelkű pártfogója, a tudományok és művészetek bőkezű Maecenása, a szegények jóltevője s atyja így üli meg püspöki huszonöt éves jubilaumát! S az egész, széles e hazában nincs ember, nincs igaz hazafi, ki e napon a legnagyobb tisztelettel s a leghálásb kegyelettel meg ne emlékeznék e napon az ország bíboros herceg-primásáról. Nekünk katolikusoknak azonban legtöbb okunk van e napon örvezdeni. Ő a mi főpásztorunk, ő a mi büszkeségünk. Leghőbb imáink szállnak égbe, esdekelve az Egek ura előtt, hogy tartsa meg ő eminenciáját számos és hosszú évekig egyházunk, hazánk javára és dicsőségére!

* **Kovács Zsigmond**, veszprémi püspök ur ő excellentiája a képzőművészeti társulatnak ezer forintot adományozott. Ugyanazon összeg ez, melyet ő excja annak idején a »Krisztus Pilátus előtt« című festmény megvételére ajánlott föl, s most, minthogy Munkácsy ezen remekének megszerzése meghiusult, ekkép intézkedett.

* **Egy nagylelkű hagyomány.** Lapunk 24. számában említést tettünk néhai özv. Bükky Zsigmondné szül. Sebe Terézia asszony végrendeletéről, melyben vagyonát r. kath. vallású árva fiuk és leányok oktatására hagyta oly formán, hogy azok egyenkint évi 300 forint ösztöndíjban részesíttessenek azon feltétel alatt, ha tanulmányaikat r. kath. intézetekben folytatják és sikeresen végzik. Ezen vagyon nem harmincezer forint, mint lapunk idézett számában tévesen áll, hanem tizszerte nagyobb azaz **háromszáz-ezer** forintnál is több. Ezen helyreigazítással nem csak az igazságnak, de különösen a kegyeletnek is tartozunk, melyet a nagylelkű hagyományozó emléke minden katolikus és minden jó hazafi részéről megérdemel és méltán megkövetel.

* **Hírlap-statisztika.** A magyar szent korona országainak területén a mult 1881-ik évben, a hivatalos statisztikai kimutatás szerént, összesen 531 hírlap és folyóirat jelent meg; ebből 331 magyar nyelven, utána legtöbb, 115 német nyelven, tovább 6 magyar-német, 2 olasz-magyar nyelven, 77 pedig horvát, tót, szerb, román, héber, olasz és francia nyelven. A magyar nyelvű lapok közt legtöbb a szaklap: 135; politikai tartalmu van 46, szépirodalmi 53, éleztlap 9.

— **Meghívás.** A Szent-László-Társulat budapesti tagjai a társulat védszentjének, szent László királynak teljes bucsúval egybekötött ünnepét f. évi július hó 2-ikán, a szent-ferencz-rendiek belvárosi templomában reggeli 8 órakor tartandó ünnepélyes szent-miseáldozattal s alkalmi szent beszéddel fogják megülni, melyre a társulat t. cz. tagjai s minden rendű kath. hivek tisztelettel meghívotnak. Az igazgató választmány megbízásából, Ágoston Antal titkár.

* **Gangelbauer Czelesztin József** bécsi herceg-érsek titkos tanácsossá neveztetett ki. * **A kalksburgi Jézus-társaságiak** híres intézete f. hó 21-én ülte meg fenállásának 25 éves jubilaumát. * **A bécsi nyomdászok** négyszázados jubilaemot ünnek. Az ünnepélyek f. hó 25-én vették kezdetüket Hitzingenben nyomdászati kiállítással. A megnyitásnál Höger Károly, a »Vorwärts«

könyvnyomdászati szaklap szerkesztője beszédében kiemelte, hogy Korvin Mátyás volt az első fejedelem, a ki ismerni s tisztelni tanulta a nyomdászat mesterségét s csak azután talált az helyet más német fejedelmek udvarában.

* **Az Egyesült Államok** nyugati részében, mint New-Yorkból írják, borzasztó forgószélek iszonyu pusztításokat vittek végbe. Jowában Ginnel városnak fele szétromboltatott, az orkán egy robogó vasuti vonatot is feldöntött. Számos emberélet esett áldozatul. A vihar iszonyu károkat okozott még ezentúl Illinois, Missouri és Kansas államokban. — **A francia expedíciót**, mely dr. Prevoux vezetése alatt Brazília nyugati tartományában a La Plata folyam medencéjének kutatására indult, az indianusok meggyilkolták.

Szeretetadományok.

IX. Pius pápa vég nyughelyének, a római szent Lőrincz bazilikának kijavítására.

A »Kath. Hetilap« szerkesztősége . . . . . 2 frank
Egy névtelen . . . . . 10 kr.

Összesen 10. kr.

és 2 frank.

IRODALOM.

— **A jeruzsálemi szent sir és lovagrendjének rövid története.** Irta Oltványi Pál, csúthi prépost, pápai kamarás, Ferenc József és a jeruzsálemi szt. sir-rend lovagja. A szerző arez- és Jeruzsálem városának térképével. Szeged, 1882, kiadta és nyomtatta Endrényi L. és társa. Ára 1 frt 50 kr. E cím alatt egy igen érdekes kis kötet hagyta el a sajtót, előnyösen ismert írónk tollából, kit a jeruzsálemi patriarcha legújabbban a szt. sirról czimzett katonai lovagrend középkeresztjével díszített föl. Élvezetes olvasmányul találja e kötetben az olvasó Jeruzsálem város, a sz. sir, a patriarchai székhely, a lovagkorszak, keresztes hadak, egyházi lovagrendek, a sz. sir őrei történetét, melyek világos, magyar zamatu nyelvezettel vannak előadva. E kötet hazai irodalmunkban mindenesetre figyelmet keltő állást foglal el. mely okból felesleges volna t. olvasóinknak különösen ajánlani.

— **A vallás bölcselete.** Irta Stöckl Albert. Harmadik melléklet a »Bölcsélet tankönyvé«-hez. A II. kiadás után fordították: Répássy János és Dr. Zafféry Károly. Eger, 1882. 1—160 lap. E füzethez, mely csinos kiállításban jelent meg, még egy jön, mely a Stöckl-féle kiadvány befejezését fogja képezni. A megrendelőknek kedvezményül szolgál, hogy az utolsó füzet ára, bár 3 ívvel terjedelmesebb lesz, mint az eddigiek, mégis 50 krra van szabva. A vallás bölcselete összesen 18 ívből áll s külön is megrendelhető 1 frt 50 krért.

— **Gondolatok** a tanítás és nevelés köréből. Irta Dr. Kellner Lőrincz. A 10 kiadás után átdolgozta Szücs János ó-becsei tanító. Budapest, 1882. Kapható a fordítónál Ó-Becsén; ára 1 frt 50 kr.

Meddő paedagogiai hazai irodalmunknak szintén jól esik, ha egy ily alapos munkát ültet át valamely szakférfi, úgy, mint az előttünk fekvő fordításban megtestesítve látjuk. A munka összesen 173 czikket foglal magában, megannyi irány-eszmét az ifjú nemzedék nevelése köréből, a tanító kötelezettségéről, készülétéről stb.

A legmelegebben ajánljuk e derék művet a magyar szülők, tanfériak, nevelők és nevelési barátok figyelmébe, kik jeles kalauzt nyernek benne. A fordítás nyelvezete tiszta, zamatos és világos.

— A „Jézus szent szívének hírnöke“ című folyóirat juniusi füzeté a következő tartalommal jelent meg: A szent Szív igaz tisztelete. — A szent Szívhez (költemény.) — De Belsunce. — A mai kor nevelése. — A sz. Szív igaz tiszteletének terjedése. — Megjelenik e folyóirat minden hóban, szerkeszti és kiadja Molnár János komáromi plébános. Előfizetésiár egész évre 2 frt.

MINDENFÉLE.

Illetékes elismerés.

— Már megint czipeled a sok enni valót a marháknak; olyan pontos vagy mindig s a gazdád még sines soha veled megelégedve, mond az egyik szolgáló a másiknak.

— Bánom is én, csak a marhák legyenek velem megelégedve, mond önérzettel Zsuzsi.

X. ur inast akar felfogadni s kérdi tőle:

— Birsz-e helyismerettel, tudod-e magad tájékozni a városban, mert ez az első feltétel, ha nálam szolgálatba akarsz lépni.

— Oh kérem alássan, nagyságos uram, nagyon bő helyismeretem van — ha szolgálatba méltóztatik fogadni, ez lesz már a negyvenedik helyem Budapesten.

HIRDETÉSEK.

Miseruhák és egyházi szerek

gyára.
Római katolikus rítusban.

Pontificale-eszközök

a leggazdagabb szerelésig.

ZAMBACH és GAVORA

Budapesten, vácsi-utca 17. szám.

Ő Eminentiaja a bibornok Magyarország Herceg Primásának szállítója.

Megrendelések a legrövidebb idő alatt pontosan eszközöltetnek.

Nem tetsző tárgyak kicseréltetnek. 8—52

Miseruhák, dalmatikák, pluviálék, albák, rochetek, zászlók, lobogók, Monstranzok, kelyhek, ciboriumok, füstölők, lámpák, gyertyatartók, chinapróba-ezüstből,

P. Weninger X. F. Eredeti, rövid s gyakorl. szt. beszédek az év minden ünnepére. Ára bérmentesen küldve, (ha az összeg utalványoztatik) — 95 kr.

P. Weninger X. F. Eredeti, rövid s gyakorlati szt. beszédek az év minden vasárnapjára. Ára bérmentesen küldve (ha az összeg utalványoztatik) 1 frt. 5 kr. Kaphatók Egerben, Szolcsányi Gyula könyvtárusnál. 10—15

Kiadja a Szent-István-Társulat (Lövész-utca 13-dik szám.) — Felelős szerkesztő: **Ágoston Antal.**

Budapest, 1882. Nyomatott az Athenaeum r. társ. nyomdájában (Ferenziek-tere Athenaeum-épület).